

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В УКРАЇНІ

Боярська М. О.

ИССЛЕДОВАНИЕ ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ ЗНАНИЙ В УКРАИНЕ

Боярская М. А.

THE STUDY OF DEVELOPMENT PROSPECTS OF KNOWLEDGE ECONOMY IN UKRAINE.

Boiarska M.

У статті розглянута сутність економіки знань, її вплив на економічні блага, перспективи й напрямки формування, впровадження та розвитку економіки знань в Україні. Розроблені теоретичні основи щодо економіки знань, виявлені та систематизовані тенденції розвитку економічних відносин під зростаючим впливом фактору «знання» у сучасній економіці.

Ключові слова: економіка знань, людський капітал, інформаційні ресурси, традиційні ресурси, підприємство, інновації.

В статье рассмотрена сущность экономики знаний, ее влияние на экономические блага, перспективы и направления формирования, внедрения и развития экономики знаний в Украине. Разработаны теоретические основы экономики знаний, выявлены и систематизированы тенденции развития экономических отношений под растущим влиянием фактора «знание» в современной экономике.

Ключевые слова: экономика знаний, человеческий капитал, информационные ресурсы, традиционные ресурсы, предприятие, инновации.

1. Вступ

В останні роки в період переходу світової економіки на новий рівень широке розповсюдження в західній та вітчизняній науці отримав термін «економіка знань» або «економіка, заснована на знаннях». Цей новий тип економіки відрізняється від аграрної та індустріальної економіки тим, що зростання і розвиток усієї господарської системи забезпечуються відтепер вже не стільки зовнішніми, скільки внутрішніми, нематеріальними чинниками, найважливішими з яких є знання і людський капітал, хоча природно-матеріальні ресурси продовжують бути основою для створення економічних благ.

Однак, не достатньо дослідженими залишаються питання щодо розвитку та впровадження економіки знань саме в Україні.

Сучасні соціально-економічні перетворення в напрямку економіки знань трансформують і інституціональну основу поведінкових мотивів індивідів і суб'єктів господарської діяльності. Отже, такі процеси вимагають додаткового наукового дослідження, що підтверджує актуальність статті, ціль якої розглянути перспективи розвитку економіки знань в Україні.

2. Постановка проблеми

Метою статті розробка теоретичних основ щодо економіки знань, виявлення й систематизація тенденцій розвитку економічних відносин під зростаючим впливом фактору «знання» у сучасній економіці.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні основні задачі:

- розглянути основні напрямки розвитку та методи реалізації економіки знань на основі узагальнення та проведеного аналізу даних світового досвіду;
- провести порівняльний аналіз головних особливостей традиційних та інформаційних ресурсів;
- визначити рейтинг України за індексами, які стосуються інформаційно-комунікаційні технологій;
- запропонувати умови для досягнення успіхів на шляху формування економіки знань в Україні;
- розглянути перспективи розвитку економіки знань в Україні.

3. Аналіз літературних даних

Окремі питання досліджуваної тематики вивчалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими різних шкіл і напрямів. В роботі А. Т. Аристанбекової визначається економіка знань, як економіка, що дозволяє перетворювати знання в дохід, але не тільки в сферах, які тісно співпрацюють з високими технологіями. Основною рисою економіки, заснованої на знаннях, є те, що знання стали потужним самостійним фактором виробництва, якого не можна замінити іншими факторами [1].

Серед робіт заслуговують на увагу праці таких російських вчених як, А. А. Дагаєва, Д. С. Львова, В. Л. Макарова О. М. Доничева, зокрема Е. Л. Вильгельм розглядає питання розвитку економіки знань саме в Російській Федерації [2].

Серед українських, слід відмітити праці таких науковців В. П. Александрова, Ю. М. Бажала, А. С. Гальчинського, В. М. Геєця, К. С. Ільїна, К. С. Матусевич, С. Ф. Ревуцького, Л. І. Федулової та ін.. Зокрема, Н. С. Носань в роботі приділяє увагу дослідженню економіки знань та людського капіталу в аспекті включення України у світовий розвиток. Водночас, спостерігається недостатність теоретичного обґрунтування перспектив розвитку економіки знань в Україні [3].

Даній проблематиці також присвячені праці таких зарубіжних дослідників, як Д. Белл, Дж. Гелбрейт, Т. Стюарт та інших. В роботі К. Аткинсона представлено розрахунок індексу економіки знань, але відсутні рекомендації, щодо його підвищення [4].

4. Результати дослідження розвитку економіки знань в Україні

Необхідність рішення завдання прискореного переходу України до «економіки знань» є однією з ключових умов стійкого розвитку країни як повноцінного члена світового співтовариства. Розробка теоретичної основи цього переходу, безумовно, виступає одним з головних напрямків досліджень у мировій економічній науці, а практична значимість цього питання обумовлює доцільність розробок та низки рекомендацій щодо розвитку економіки знань в Україні.

Так, необхідно розглянути основні напрямки розвитку та методи реалізації економіки знань на основі узагальнення та проведеного аналізу даних світового досвіду, що відображають реальні зміни та напрямки в соціально-економічній науці протягом декількох років.

Економіка знань – економіка, де основними чинниками розвитку є знання і людський капітал. Процес розвитку такої економіки передбачає підвищення якості людського капіталу, якості життя, виробництво знань, високих технологій, інновацій і високоякісних послуг.

Головною особливістю економіки знань, є те, що вона основана на специфічних рисах інформаційних ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1

Головні особливості традиційних та інформаційних ресурсів [5]

Властивості ресурсів	
Традиційні	Інформаційні
Матеріальні потоки та запаси	Нематеріальні потоки та запаси
В процесі використання зменшуються	В процесі використання збільшуються
Приватне благо	Суспільне благо
Обмежені	Не обмежені
Тиражуємо з більшими затратами	Тиражуємо з меншими затратами
Убутна гранична корисність	Мережеві ефекти та зростаюча гранична корисність

Відмітимо, що інформаційним ресурсам властиві нематеріальні потоки й запаси, а традиційним ресурсам – матеріальні потоки й запаси. Однак, цінність знань збільшується, якщо вони тиражуються, використовуються й передаються. З іншого боку, якщо знання не вживаються, їхня значимість стрімко зменшується, іноді до нуля. Цінність знань збільшується залежно від того, наскільки повно вони використовуються (наскільки повно розділяються між виробником і покупцем, а також суспільством). Цим вони відрізняються від основних фондів, які чим більше використовуються, тим у більшій мірі зношуються, зменшуючи свою вартість [3].

Звичайні традиційні ресурси являють собою приватне благо, тобто таке благо, споживання якого одним споживачем виключає його споживання іншими. Інформаційні ресурси найчастіше виступають як суспільне благо, споживання якого одним споживачем не виключає його споживання іншими. Інакше кажучи, знання, інформація невідчужувані. У міру того як сучасне

виробництво розширює використання знань, інформації, у нього втягується все більша кількість суспільних благ. Ця фундаментальна характеристика сучасного миру змушує по-новому осмислити багато традиційних подань економічної теорії й класичні методи управління [4].

Таким чином, наука стає найважливішим фактором сучасного виробництва й добробуту населення країни. При цьому певна частина науки стає щодо самостійною, відособленою галуззю, що провадить самостійний продукт.

Таким чином, економіка знань – це не тільки нова структура виробництва, але й нова структура зайнятих і нова якість зайнятості. На місце безликої робочої сили приходять знавці своєї справи, менеджери, професіонали висококваліфікованих послуг питома вага, яких збільшується, професійної зайнятості стає істотною характеристикою економічного розвитку.

Головною рушійною силою економіки знань, яка забезпечує нові напрямки зростання рівня життя населення, характеризує соціодинамічний мультиплікатор примноження національного багатства з використанням на виробництві накопиченого науково-технічного потенціалу. У відповідності з концепцією соціодинаміки такий мультиплікатор визначається взаємодією трьох складових: приростом знань; досягненням науково-технічним і технологічним прогресом; якістю інституціональних умов [5].

Так, інтелектуальній капітал цілком спроможний стати потужною причиною економічного зростання, однак при цьому не завжди забезпечує позитивний результат, тому що приріст знань не завжди знаходить зацікавленого споживача.

Перш ніж результати наукової діяльності перетворяться в інтелектуальний продукт і стануть ресурсом для розвитку, вони переживають початкову стадію свого існування в умовах індустріальної економіки. В межах останньої виробництво зазначених продуктів потребує інвестицій з боку держави, повернення яких прискорюється ефектом соціодинамічного мультиплікатора. Важливу роль в таких інноваційних перетвореннях відіграє держава, в частині проведення нею стратегії розвитку економіки знань. Її завданням є створення рівних умов інвестування до галузей в яких створюються інтелектуальний продукт, поліпшення структури джерел економіки знань, створення філіалів крупних іноземних фірм, що спроможні розповсюджувати економічні знання, зниження податкового тягарю тощо [6, 11].

Цільовий рівень такої стратегії відображає обмеженість спрямованості вектору ув'язки економічних інтересів власників за традиційним призначенням їх носіїв, напрямом суспільно-підприємницької діяльності, його мотивами, межами альтернатив економічного розвитку в економіці знань [7].

На забезпечуючому рівні визначаються форми залучення іноземних інновацій у інтелектуальний розвиток складових економіки знань у поєднанні з безкоштовною допомогою, передачею інформаційні технологій з використанням вітчизняної сировини, поєднання нових робочих місць, задоволення потреб внутрішнього ринку та розширення експортних можливостей України тощо.

Координуючий рівень стратегії представлений розробкою правил відбору способів поєднання засобів досягнення стратегічних цілей з погляду, насамперед, ефективності.

Для активізації виробництва інтелектуального продукту потрібно поетапно наближатись до рівня фінансування провідних країн. Подібні заходи покликані переорієнтувати інвестиційні ресурси до галузей, що виробляють високотехнологічну, інтелектуальну продукцію п'ятого (наприклад, мікроелектроніку, біотехнологію, генну інженерію) та шостого (нано-інформаційні технології) технологічних укладів [7].

В Україні доцільно спрямувати реформи на: становлення сприятливих умов для інвесторів у сфері створення інтелектуальних продуктів; формування ефективної стимулюючої системи оподаткування; стабілізацію політичної ситуації тощо.

Генезис, еволюція і динаміка розвитку економіки знань в Україні напряду пов'язані зі світовими течіями її еволюції. Проте, наряду з передовими країнами світу, Україна поки що знаходиться на початковій стадії розвитку економіки знань.

Так, на сучасному етапі основні зміни в структурі й формах економіки знань викликані необхідністю брати до уваги насамперед внутрішні, а не зовнішні аспекти діяльності підприємств, урахувати не тільки пріоритети клієнтів, але й особистісні якості власних працівників. Сьогодні в Україні, коли інформаційна революція породжує нові продукти швидше, ніж у суспільстві встигає виникнути усвідомлена потреба в них, запорукою успіху в конкурентній боротьбі стає не проходження попиту, а його формування. Як слідство, конкурентною перевагою починає володіти те підприємство, що може більш швидко запропонувати споживачеві новий продукт або послугу. В остаточному підсумку таку перевагу має те підприємство, яке володіє більшими знаннями про те, як зробити новий продукт або послугу найкращим способом, реалізувати, організувати обслуговування. Таким чином, спостерігається процес переходу конкуренції між підприємствами в сферу знань [4, 8].

Відмітимо, що експерти Організації економічного співробітництва і розвитку визначають галузі, засновані на знаннях, як галузі, що прямо пов'язані з виробництвом, розподілом і використанням знань та інформації. Отже, сьогодні до економіки знань у найширшому сенсі відносять три основні сфери: НДДКР та інновації, освіту та навчання, що сприяють формуванню людського капіталу, а також інформаційно-комунікаційні технології [9, 10].

Еволюція і динаміка перспектив розвитку економіки знань в Україні обумовлені загальносвітовими тенденціями її формування. Проте порівняно з передовими зарубіжними країнами Україна поки що знаходиться на початковій стадії розвитку економіки знань [7].

Так, Україна має великий потенціал для розбудови економіки знань, зокрема один із найвищих у світі індексів освіченості (98% письменого населення (за даними ООН)) і потужний науковий потенціал, здатний виконувати складні фундаментальні та прикладні дослідження. Ще у 1952 р. Україна створила третій у світі комп'ютер після США й Великобританії,

сформувала всесвітньо відому школу з кібернетики та обчислювальної техніки (розробки з штучного інтелекту, теорії самоорганізації, системного аналізу,) на чолі з академіками С. М. Лебедевим і В. Т. Глушковим, який ще у 70–80 рр. минулого століття висунув ідеї інформатизації суспільства, зокрема з упровадження електронних грошей, створення державних автоматизованих систем управління тощо [3].

Сьогодні, в Україні процес інституціоналізації економіки знань проходить довгий і складний шлях. Інституційна структура економіки знань, реалізована в безлічі форм (законодавчі і нормативні акти, різні організації, формалізовані та неформалізовані схеми взаємодій тощо) є мінливою, постійно модифікується й оновлюється [7].

Індекс економіки знань (The Knowledge Economy Index - KEI) – середнє значення з чотирьох індексів – індексу економічного і інституціонального режиму, індексу освіти, індексу інновацій і індексу інформаційних технологій і комунікацій. Це комплексний показник для оцінки ефективності використання країною знань в цілях її економічного і громадського розвитку. Характеризує рівень розвитку тієї або іншої країни або регіону по відношенню до економіки знань. У розрізі складових Індексу економіки знань ситуація в Україні майже стабільна в період з 1995 по 2009 рр.: високим і стабільним залишається рейтинг країни за сферою освіти, на один пункт поліпшилася ситуація щодо економічного сприяння, дещо погіршилися показники інновацій та ІКТ [4].

Оскільки остання доступна інформація про індекс економіки знань датується лише 2009 р, на нашу думку, сьогодні ситуація з економікою знань в Україні погіршилася, особливо за рахунок індексу інновацій та інституціонального режиму. Сьогодні національна конкурентоспроможність значно залежить від фактору «технологічної готовності», оскільки технологічний прогрес став потужною рушійною силою соціально-економічного розвитку. У цьому контексті спеціальну увагу приділено спроможності країни використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Хоча український уряд протягом багатьох років проголошує покращення конкурентоспроможності країни та розвиток інформаційно-комунікаційні технології пріоритетними напрямками політики, рейтинг країни за загальним показником конкурентоспроможності та впровадження інформаційно-комунікаційні технології інформаційно-комунікаційні технології заходів залишається низьким (табл. 2) [4].

Таблиця 2

Рейтинг України за індексами, які стосуються
інформаційно-комунікаційні технологій

Індекс	Рейтинг України	Кількість досліджуваних країн
Глобальний індекс конкурентоспроможності 2010-2011 (WEF Global Competitiveness Index)	89	139

Індекс технологічної готовності 2010-2011 (WEF Technological Readiness Index)	83	139
Індекс мережевої готовності 2010-2011 (WEF Networked Readiness Index)	90	138
Готовність уряду (Government readiness)	122	138
Використання урядом (Government usage)	75	138
Рейтинг за електронною готовністю 2010 (EIU eReadiness Ranking)	64	70
Індекс електронного уряду ООН 2010 (UN e-Government Index)	54	192

Міжнародний досвід свідчить, що інформаційно-комунікаційні технології широко інтегровані в щоденне життя і стали важливим інструментом у бізнес-стратегіях, діяльності влади та наданні державних послуг [11].

В сучасних економічних умовах Україні доцільно спрямувати розвиток на стабілізацію політичної ситуації, формування ефективної стимулюючої системи оподаткування; становлення сприятливих умов для інвесторів у сфері створення та впровадження інтелектуальних продуктів тощо.

Таким чином, це спрямує засоби державного стимулювання економіки знань на вітчизняному ринку інтелектуального продукту; приток іноземного підприємницького капіталу; підтримку виробника інтелектуального продукту; зменшення державного втручання та тиску на приватний сектор; підготовку, навчання персоналу; контролю за дотриманням авторських прав; розподіл інвестицій між техніко-технологічними, соціальними, економічними видами інновацій та інше [12, 13].

Необхідно відмітити, що на шляху розвитку економіки знань в Україні існує безліч проблем, які виникають через [1, 7, 11]:

- бюрократичні перепони;
- нестабільність державної політики в інноваційній галузі;
- відсутність дієвих стимулів;
- відсутність венчурного фінансування;
- нерозвинену інфраструктуру підтримки підприємницьких інновацій;
- розрив між наукою та бізнесом.

Зазначимо, що на шляху формування економіки знань в Україні, для досягнення успіхів необхідним є виконання наступних умов [7, 14]:

- захист вітчизняного виробника та впровадження принципово нової практики до визначення суті «українського продукту», «української технології»;

- усвідомлення переваг інноваційної моделі економічного розвитку, розвиток системи «знання – виробництво – знання» (знання – нове або доповнене новими ідеями знання, отримане шляхом апробації в реальних умовах);

- формування нового світогляду українського суспільства, розвиток інноваційної культури на всіх рівнях управління (як на рівні кожного індивіда, так і на рівні персоналу підприємств в цілому);

- удосконалення нормативно-правової бази, яка регулює здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств;

- удосконалення стратегічного підходу до планування методів досягнення проектних показників на макро- і мікрорівні, визначення конкретних часових проміжків та ін..

Необхідно зазначити, що особливості сучасного стану формування економіки знань дає змогу розглянути перспективи її розвитку в Україні [3, 14]:

- створення механізму страхування інноваційних ризиків і ризиків діяльності високотехнологічних підприємств з метою залучення недержавних коштів для фінансового захисту наукоємних галузей;

- диверсифікація сфери послуг, збільшення частки телекомунікаційних, фінансових, консультаційних та інших наукоємних видів в їх структурі за рахунок розвитку не сировинних секторів економіки;

- фінансова й організаційна підтримка наукоємних галузей, диверсифікація напрямів досліджень і виробництва згідно з пріоритетами розвитку нових технологій (енергозбереження, екологія тощо), співфінансування державою НДДКР, які виконуються на замовлення бізнесу науково-дослідним сектором за пріоритетними напрямками;

- введення системи податкових стимулів для підвищення інноваційної активності підприємств (зокрема, зниження податкових ставок для підприємств малого бізнесу, часткове або повне звільнення від оподаткування прибутку, що направляється на впровадження нових технологій);

- підтримка регіонів (зокрема, шляхом виділення бюджетних грантів на інноваційні розробки) у створенні регіональної інноваційної системи як сукупності працюючих в інноваційній сфері регіону підприємств, університетів, науково-дослідних інститутів, державних структур управління;

- інтенсифікація співпраці бізнесу й освітніх структур, визначення перспективних програм підвищення кваліфікації менеджерів в інноваційних сферах, навчання «менеджменту знань» і його впровадження на підприємствах;

- вдосконалення правової бази захисту інтелектуальної власності (законодавче визначення порядку передачі державою прав на результати інтелектуальної діяльності, створені за рахунок коштів державного бюджету; підвищення рівня захисту прав на результати інтелектуальної діяльності і посилення відповідальності за їх порушення тощо);

- створення єдиної державної системи технічних регламентів і гармонізація їх з міжнародними (насамперед, міжнародними стандартами ISO і європейськими системами прогнозування й оцінки технологій «Technology Foresight» і «Technology Assessment») з метою стимулювання інновацій і адекватної оцінки ефективності їх впровадження.

Отже, можна стверджувати, що на шляху формування економіки знань в Україні новими чинниками економічного зростання стають: інвестиції в освіту, розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій; розширення доступу компаній до венчурного капіталу; якість управління країною та компаніями (високі темпи зростання заощаджень; низька інфляція; відкритість економіки; ефективна політика залучення прямих іноземних інвестицій).

Таким чином, формування економіки знань неможливо без державної підтримки розвитку конкурентного середовища. Державна політика повинна бути спрямована на полегшення доступу населення до необхідних знань і інформації, що може досягатися шляхом державної підтримки фундаментальних наукових досліджень і утворення, створення сприятливих умов для розвитку незалежних засобів масової інформації й громадських організацій, сприяння розвитку комп'ютерних систем і сучасних засобів зв'язку.

5. Апробація результатів дослідження

Для того, щоб Україна змогла зробити економіку конкурентоспроможною, необхідно переглянути відсталу систему управління в ключових галузях, які виробляють продукцію з високою доданою вартістю. Наприклад, машинобудування в усьому світі перетерплює глибокі зміни, пов'язані насамперед із прискоренням відновлення продукції й відповідною перебудовою інформаційних систем, які забезпечують управління цим процесом. Мова насамперед йде про технології, які дають можливість кардинально скоротити строки створення й висновку на ринок нових виробів, а також значно поліпшити їхню логістику. Якщо машинобудівне підприємство не впровадило такого роду систему, воно не тільки неминуче програє за техніко-економічними показниками, але й виявляється нездатним розмовляти на одній мові з передовими підприємствами-суміжниками.

6. Висновки

В результаті дослідження в статті було:

1. Розглянуто основні напрямки розвитку та методи реалізації економіки знань на основі узагальнення та проведеного аналізу даних світового досвіду, що дозволило зробити висновок, щодо місця України в світовому співтоваристві;
2. Проведено порівняльний аналіз головних особливостей традиційних та інформаційних ресурсів, що дозволило зробити висновок, щодо науки, як найважливішого фактору сучасного виробництва й добробуту населення країни.
3. Визначено рейтинг України за індексами, які стосуються інформаційно-комунікаційні технологій. В роботі доведено, що розвиток інформаційно-комунікаційні технологій створює значні вторинні ефекти для інших секторів економіки, сприяючи економічному зростанню та процвітанню;
4. Запропоновано умови, які повинні допомогти досягненню успіху на шляху формування економіки знань в Україні.
5. Розглянуто перспективи розвитку економіки знань в Україні та доведено, що вирішити питання розвитку економіки знань в Україні можна лише шляхом підвищення якості знань, які викладаються у вищій школі, при цьому важливо, щоб молоді фахівці, які одержали дипломи в українських вузах, залишалися працювати у своїй країні. На жаль, не будучи затребуваними вони часто влаштовуються на роботу не за фахом або їдуть за рубіж. Також необхідно, підвищити синхронно із країнами ЄС національних видатків на

НИОКР до 3 % ВВП. Зробити це сьогодні можна тільки за рахунок активізації інноваційної активності промислових підприємств, а для цього необхідний цілий комплекс додаткових заходів державного стимулювання.

Література

1. Арыстанбекова, А. Т. Экономика, основанная на знаниях [Текст] / А. Т. Арыстанбекова // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 6. – С. 30–33.
2. Вильгельм, Е. Л. Управление знаниями как инструмент развития современной компании [Текст] / Е. Л. Вильгельм // Системное управление. – 2009. – №1(5). – С. 48–54.
3. Носань, Н. С. Економіка знань : сутність, перспективи і розвиток в Україні [Текст] / Н. С. Носань // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 5 (119). – С. 144–152.
4. Atkinson, K., Robert, D. The Innovation Economy. A New Vision for Economic Growth in the 21st Century[Text] / K. Atkinson, D. Robert //Policy Report. October 2003. – 429 p. Электронный ресурс: <http://www.neweconomyindex.org>
5. Дагаев, А. А. Экономика знаний в информационном обществе [Текст] / А. А. Дагаев // Информационное общество. – 2008. – № 5–6. – С. 40–42.
6. Дони́чев, О. М. Экономика знаний: новый тип воспроизводства [Текст] / О. М. Дони́чев, С. Л. Грачев // Проблемы теории и практики управления – 2010. – № 11. – С. 20–27.
7. Макаров, В. Л. Как нам построить экономику знаний? [Текст] / В. Л. Макаров // Ученый совет. – 2010. – № 1. – С. 43–47.
8. Клейнер, Г. Б. Становление общества знаний в России: социально-экономические аспекты [Текст] / Г. Б. Клейнер // Общественные науки и современность. – 2005. – № 3. – С. 56–69.
9. Сергеев, В. М. Экономика знаний. Роль образования и науки в современном мире [Электронный ресурс] / В. М. Сергеев // Режим доступа : http://www.igpi.ru/center/seminars/party_6-09.html
10. Godin, V. The New Economy: What the Concept Owes to the OECD [Text] / V. Godin // Project on the History and Sociology of S&T Statistics. Working Paper № 21, 2003. Электронный ресурс: <http://www.csiic.ca>
11. Stewart, T. Intellectual Capital. The New Wealth of Organizations [Text] / T. Stewart – N. Y.; L., 1997. – 420 p.
12. Drucker, P. F. Management Challenges for the 21 st Century [Text] / P. F. Drucker. – Oxford: Elsevier, 1999. – 205 p.
13. Crawford, R. In the Era of Human Capital: the Emergence of Talent, Intelligence, and Knowledge as the Worldwide Economic Force and What it Means to Managers and Investors New York [Text] / R. Crawford. – Harper Business, 1999. – 347 p.

14. Houghton, J., Sheehan, P. A Primer on the Knowledge Economy [Text] / J. Houghton, P. Sheehan. Victoria University: Centre for Strategic Economic Studies. Melbourne, 2000. – 761 p.

References

1. Arystanbekova, A. (2008). Ekonomika, osnovannaia na znaniakh. Mirovaia ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniia, 6, 30–33.
2. Vilgelm, E. (2009). Upravlenie znaniiami kak instrument razvitiia sovremennoi kompanii. Sistemnoe upravlenie, 1(5), 48–54.
3. Nosan, N. (2011). Ekonomika znan: sutnist, perspektyvy i rozvytok v Ukraini. Aktualnie problemy ekonomiky, 5 (119), 144–152.
4. Atkinson, K., Robert D. (2003). The Innovation Economy. A New Vision for Economic Growth in the 21st Century. Policy Report, 429 p. [Elektronnyi resurs]. <http://www.neweconomyindex.org>
5. Dagaiev, A. (2008). Ekonomika znani v informacionnom obshchestvie. Informacionnoie obshchestvo, 5–6, 40–42.
6. Donichev, O., Grachev, S. (2010). Ekonomika znani: novyi tip vosproizvodstva. Problemy teorii i praktiki upravleniia, 11, 20–27.
7. Makarov, V. (2010). Kak nam postroit ekonomiku znani? Uchenii sovet, 1, 43–47.
8. Kleiner, G. (2005). Stanovlenie obshchestva znani v Rossii: sotsialno-ekonomicheskie aspekty. Obshchestvennye nauki i sovremennost, 3, 56–69.
9. Sergeev, V. Ekonomika znani. Rol obrazovaniia i nauki v sovremennom mire [Elektronnyi resurs]. Rezhim dostupa: http://www.igpi.ru/center/seminars/party_6-09.html
10. Godin, B. (2003). The New Economy: What the Concept Owes to the OECD. // Project on the History and Sociology of S&T Statistics. Working Paper, 21, Elektronnii: <http://www.csiic.ca>
11. Stewart, T. (1997). Intellectual Capital. The New Wealth of Organizations. N. Y.; L., 420 p.
12. Drucker, P. (1999). Management Challenges for the 21 st Century. Oxford, Elsevier, 205 p.
13. Crawford R. (1999). In the Era of Human Capital: the Emergence of Talent, Intelligence, and Knowledge as the Worldwide Economic Force and What it Means to Managers and Investors New York. Harper Business, 347 p.
14. Houghton, John, and Sheehan, Peter. (2000). A Primer on the Knowledge Economy. Victoria University: Centre for Strategic Economic Studies. Melbourne, 761 p.

Боярська Марія Олександрівна

К.е.н, доцент

Кафедра менеджменту та бізнесу

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
пр. Ленина, 9а, г. Харків, Україна, 61166

e-mail: marialboyarsky@rambler.ru, тел.: (098)444-25-36

Кількість публікацій в українських виданнях – 20

Номер ORCID - <http://orcid.org/0000-0003-0766-622X>

Боярская Мария Александровна

К.э.н., доцент

Кафедра менеджмента и бизнеса

Харьковский национальный экономический университет имени Семена
Кузнеця

пр. Леніна, 9а, м. Харків, Україна, 61166

e-mail: marialboyarsky@rambler.ru, тел.: (098)444-25-36

Количество публикаций в украинских изданиях (примерное) – 20

Номер ORCID - <http://orcid.org/0000-0003-0766-622X>

Boiarska Mariia

Candidate of Economics

Department of Management and Business

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Lenina 9a, Kharkov, 61166

e-mail: marialboyarsky@rambler.ru, phone: (098)444-25-36

Information about the availability of printed works in national and international
databases: 20

ORCID - <http://orcid.org/0000-0003-0766-622X>

У сучасному світі діють нові тенденції, одна із яких – перетворення знання в ключовий ресурс розвитку, глобалізація конкуренції, заснованої на створенні наукомістких та продуктів і послуг, які містять знання. Однак, не достатньо дослідженими залишаються питання щодо розвитку та впровадження економіки знань саме в Україні.

У статті розглянута сутність економіки знань, її вплив на економічні блага, перспективи й напрямки формування, впровадження та розвитку економіки знань в Україні. Розроблені теоретичні основи щодо економіки знань, виявлені та систематизовані тенденції розвитку економічних відносин під зростаючим впливом фактору «знання» у сучасній економіці.

Проведено аналіз особливостей економіки знань, який укладається в тім, що ця економіка використовує інформаційні ресурси, які мають специфічні риси та відрізняють їх від традиційних ресурсів.

В статті представлено рейтинг України за індексами, які стосуються інформаційно-комунікаційні технологій. Розглянуто умови та нові чинники економічного зростання, виконання яких є необхідним для досягнення успіхів на шляху формування економіки знань в Україні. Проведені в роботі дослідження перспектив розвитку економіки знань в Україні направлені на сприяння реформування економіки, а саме: становлення сприятливих умов для інвесторів у сфері створення інтелектуальних продуктів; формування ефективної стимулюючої системи оподаткування; стабілізацію політичної ситуації тощо.

Ключові слова: економіка знань, людський капітал, інформаційні ресурси, традиційні ресурси, підприємство, інновації.